

Immunológia alapjai

18. előadás

Az immunológiai memória kialakulása és fenntartása.

A primer és szekunder immunválasz összehasonlítása.

Berki Timea

Az immunológiai memória meghatározása

Kizárólag az adaptív immunválasz jellemzője

Naiv limfociták aktivációja és klonális osztódása után hosszú életű memória sejtek képződnek

Thelper sejt függő folyamat – MHC-fehérje antigén függés

Az elsődleges immunválaszhoz képest:

- Eltérő szérum Ig képződik.
- Más sejtek aktiválódnak.
- A válaszok időbeli lefutása eltérő

Eredmény:

- Ugyanazzal az antigénnel szemben gyorsabb és hatékonyabb immunválasz → másodlagos, harmadlagos immunválaszok.

Primer és szekunder ellenanyag termelés

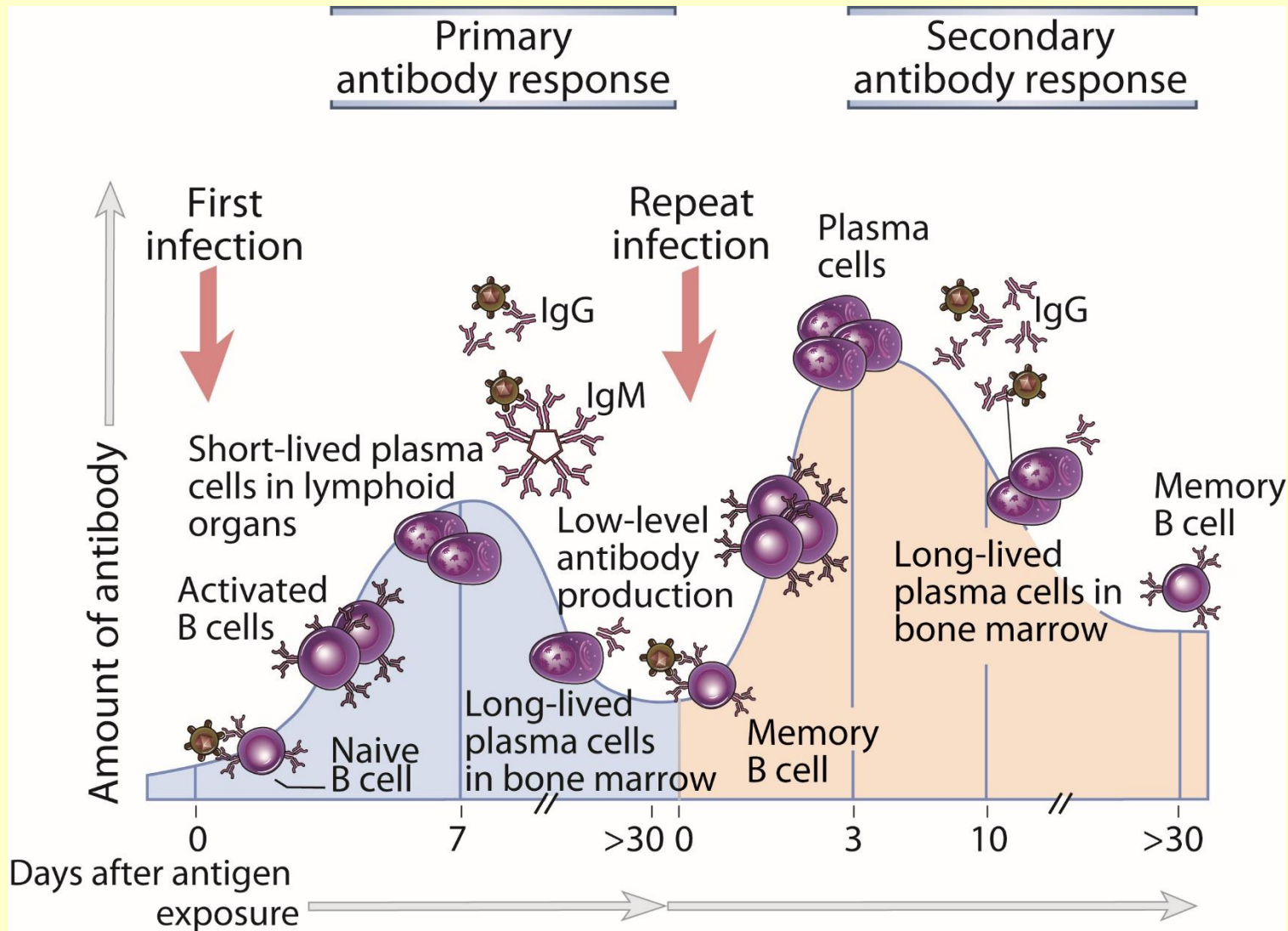

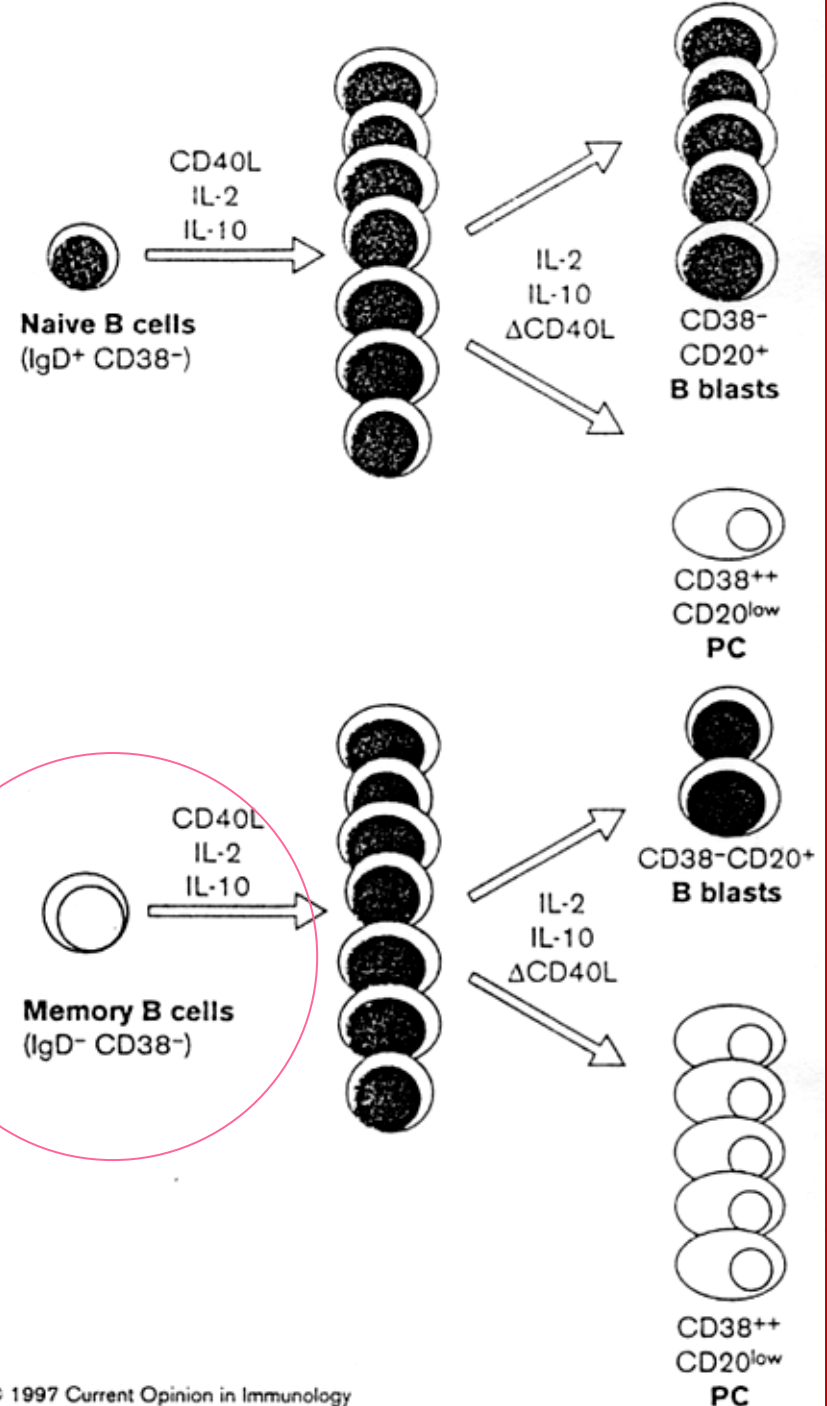
Fig. 11-2

Elsődleges, naiv B sejt aktiváció

→ több memória B sejtet eredményez

Másodlagos B sejt válasz során a memória B sejtekből

→ elsősorban plazmasejtek képződnek (5x több)

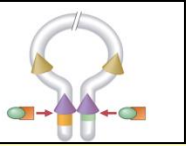
A memória immunválasz elemei

Az antigén-specifikus sejtek proliferációjának eredménye:

- effektor sejtek → apoptózis
- memória sejtek → túlélés
- fokozódott gyakoriságú memória-sejt (M/E)

- 1. A legnagyobb affinitású T/B-sejtek kapcsolódhatnak a maradék ill. ismételt bejutó antigénhez legnagyobb eséllyel – túlélés.
Sejtek/Klónok?**
- 2. Eltérő CD45 izoforma**
- 3. Megváltozott sejtfelszíni adhéziós molekula-összetétel.**
- 4. Más antigén-prezentáló sejtek.**
- 5. Limfocita recirkulációs mintázat eltér.**

B sejt memória

B-sejt válaszok

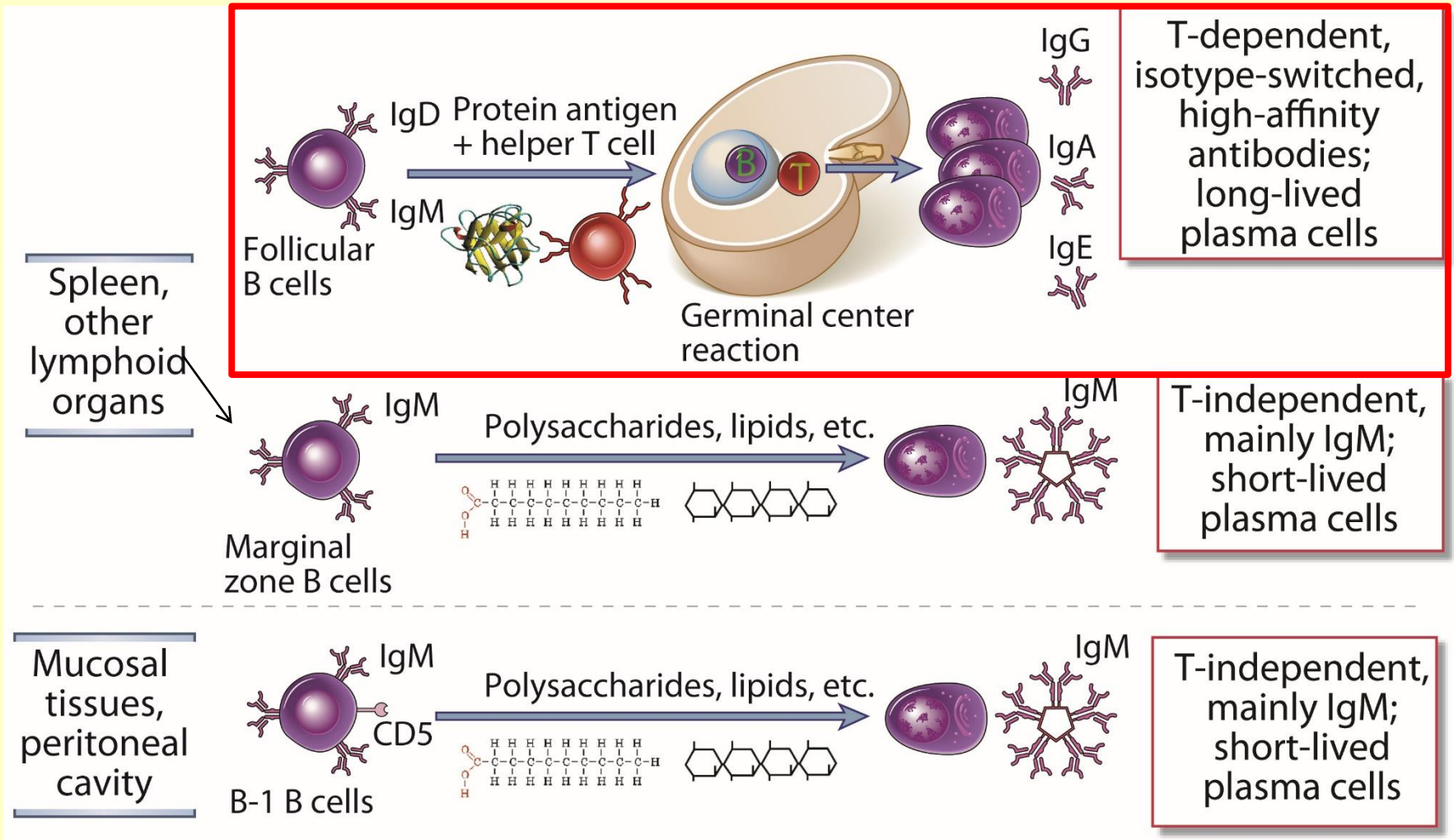
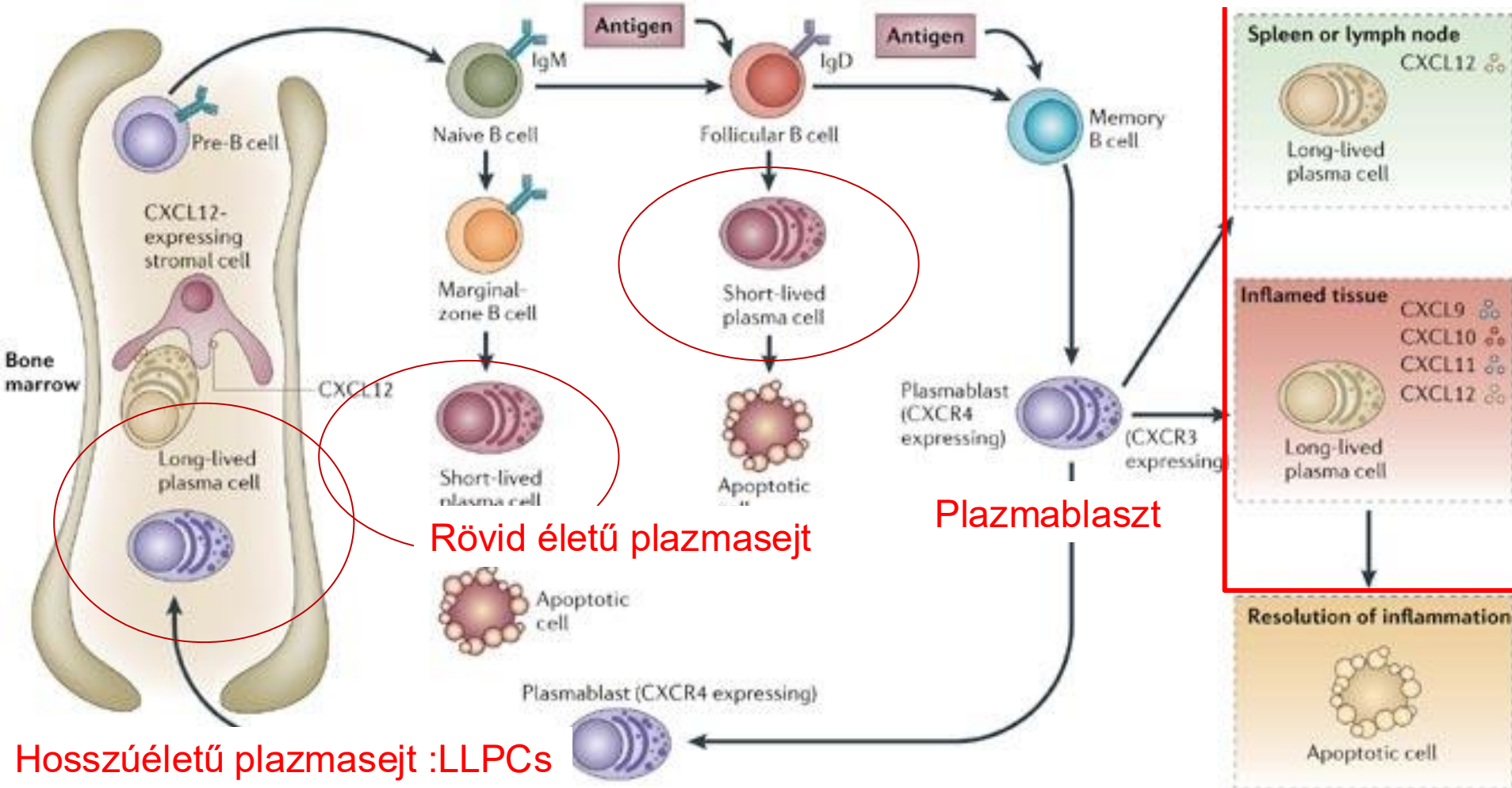

Fig. 11-3

Plazmasejtek

Hosszú életű plazmasejt

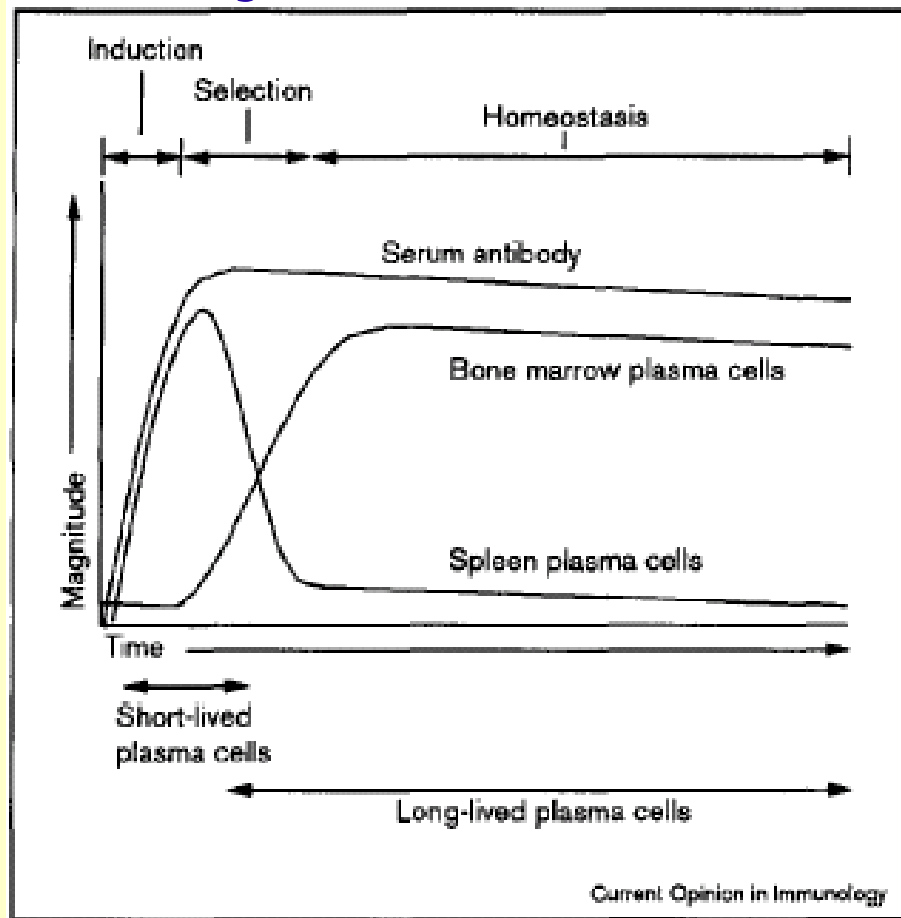

Rövid életű plazmasejt

Plazmablaszt

Hosszúéletű plazmasejt :LLPCs

A szérumban lévő ellenanyag szintje és a plazmasejtek lokalizációjának időbeli változása

Az ellenanyag termelés kinetikája a vakcinációt követően (ELISPOT mérés)

Kezdeti válasz: lép rövid életű plazmasejtjei

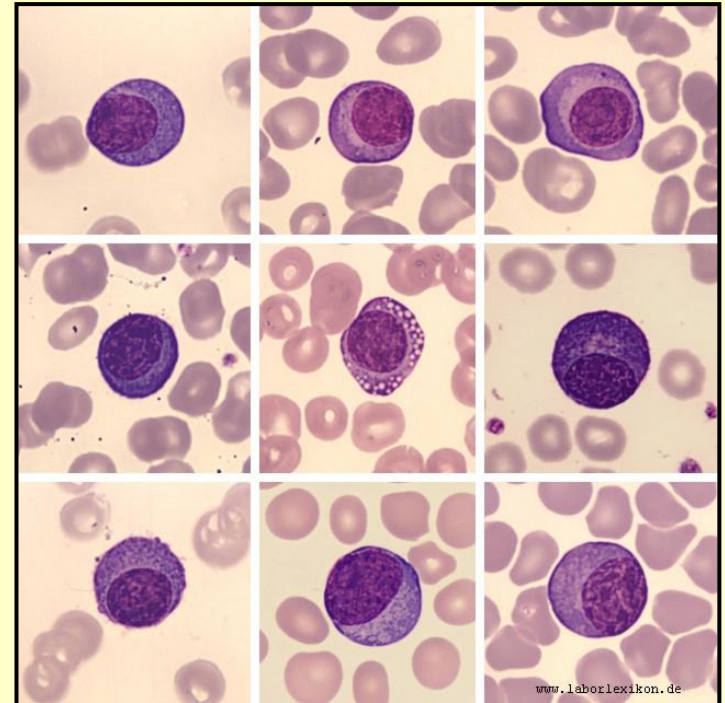
Késői válasz: az ellenanyag termelő sejtek 80-90%-a a csontvelőben található

Plazmasejtek

Kialakulásuk függ: citokinek: IL-4, IL-5, IL-6, IL-13...
CD40L-CD40 Szignál

Élettartam:

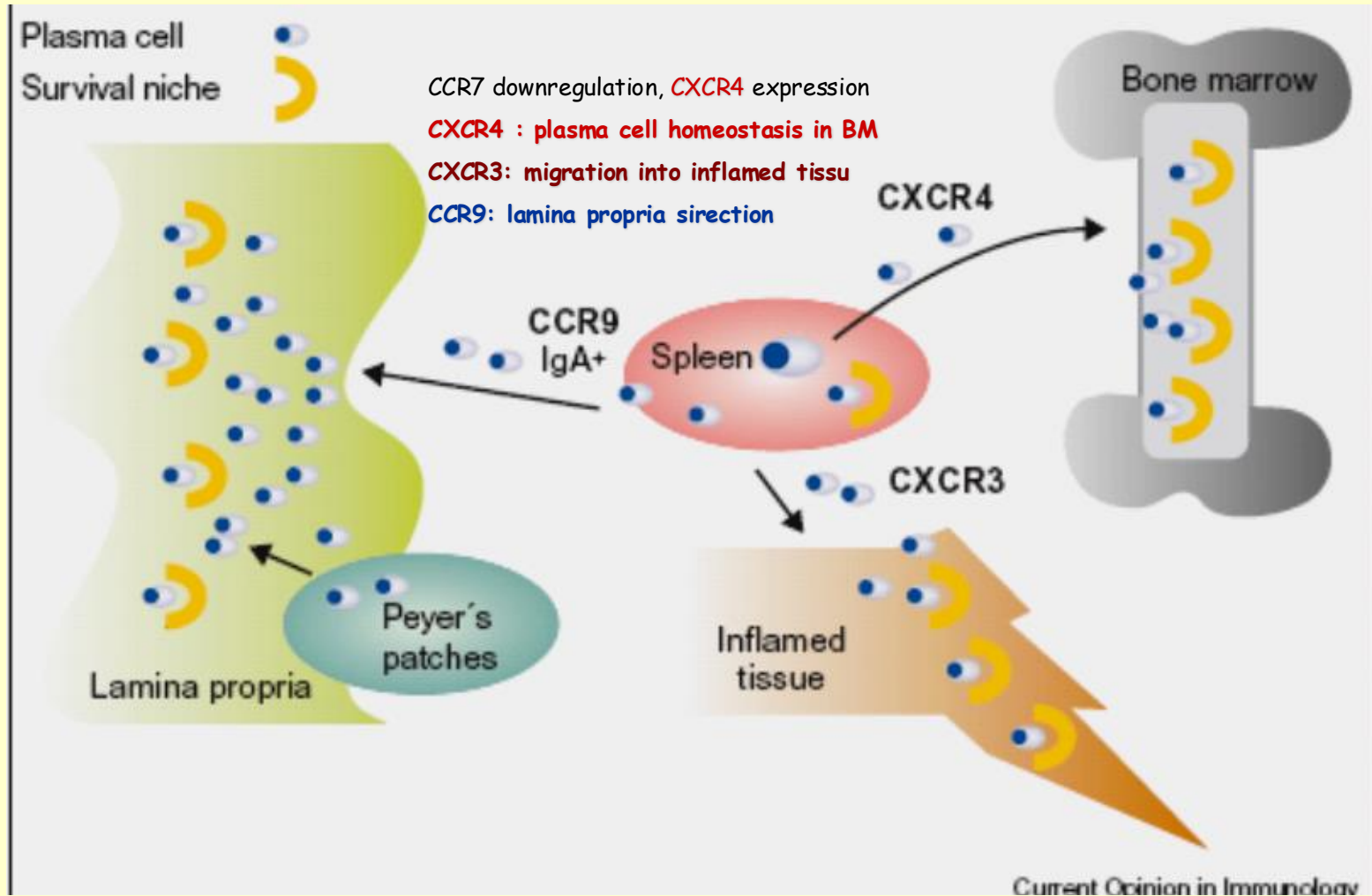
- Rövid életű plazmasejt: nincs hypermutáció
- **Hosszú életű plazmasejtek (LLPCs):**
- évtizedekig termel magas affinitású antitestet,
- Fenotípus: CD19–CD38^{hi}+CD138+
- Csontvelői stróma + megakariocita:
- Túlélést biztosító mikrokörnyezet
- citokinek: IL-6, BAFF és APRIL
- Metabolikus környezet: sok glukóz felvétel, alacsony O₂ szint, sok piruvát felvétel
- Pro-apoptotikus molekulák downregulációja, Bcl-2, Bcl-XL upreguláció

Hol?

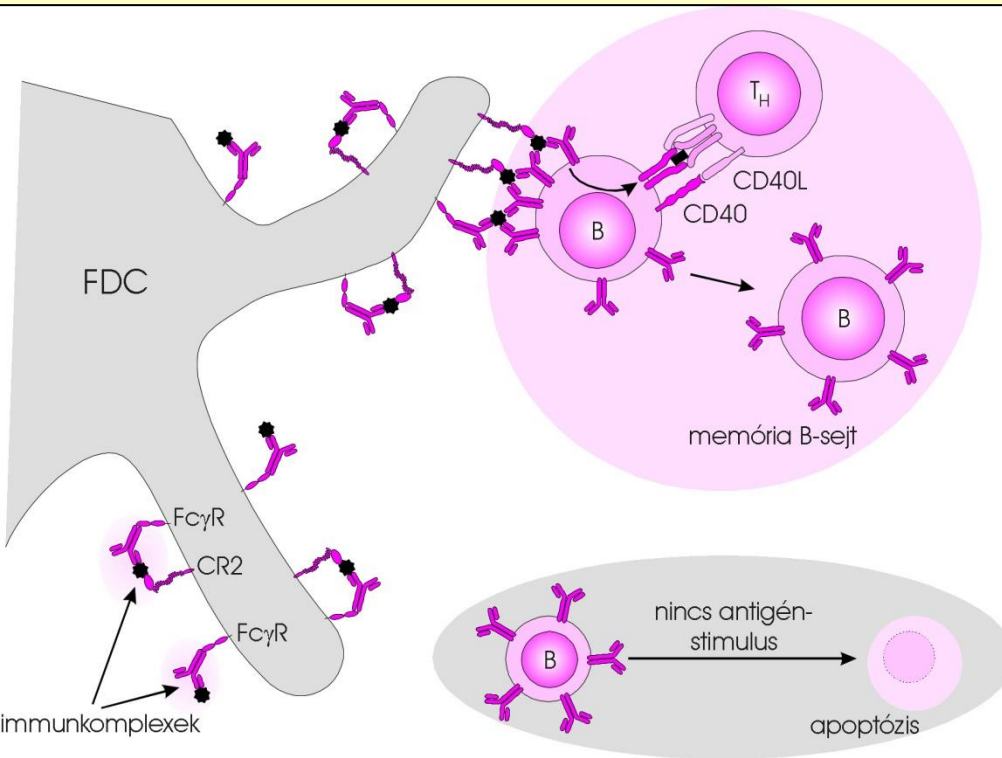
Csontvelő perivaskuláris szinusz
Nyálkahártyák Lamina Propria
Lép vörös pulpa
Nyirokcsomó medulla

A hosszú életű plazmasejtek túlélési helyei

A másodlagos limfoid szövetekben, például a **lépben és a Peyer-plakkokban képződő** plazmasejtek a kemokinreceptorok által toborzódva vándorolnak a nyálkahártyák lamina propria, a csontvelő vagy a gyulladt szövetek felé

A legnagyobb affinitású B sejtek túlélése

A túlélési szignál forrásai:

→ **ANTIGÉN** jelenléte:

- **FDC** felszíni immunkomplex formában
- **Keresztreagáló** antigének
- **anti-idiotípusú** ellenanyagok
- **Fokozott TLR9 (CpG)** szignalizáció Bmem sejtekben.

A primer és szekunder antitest válasz összehasonlítása

	Primer válasz	Szekunder reakció
Válaszó sejt típus	Naiv B-sejtek CD27-IgD+	Memória sejtek CD27+IgD-
Az antigén specifikus sejt gyakorisága	1:10 ⁴ – 1:10 ⁵	1:10 ³
Ellenanyag izotípusa	IgM>IgG	IgG, IgA
Latencia idő az immunizálás után	4-7 nap	1-3 nap
Antitest affinitás	alacsony	magas
Szomatikus Hypermutáció	kevés	magas
Termelt antitest mennyisége	kevesebb	100-1000x több

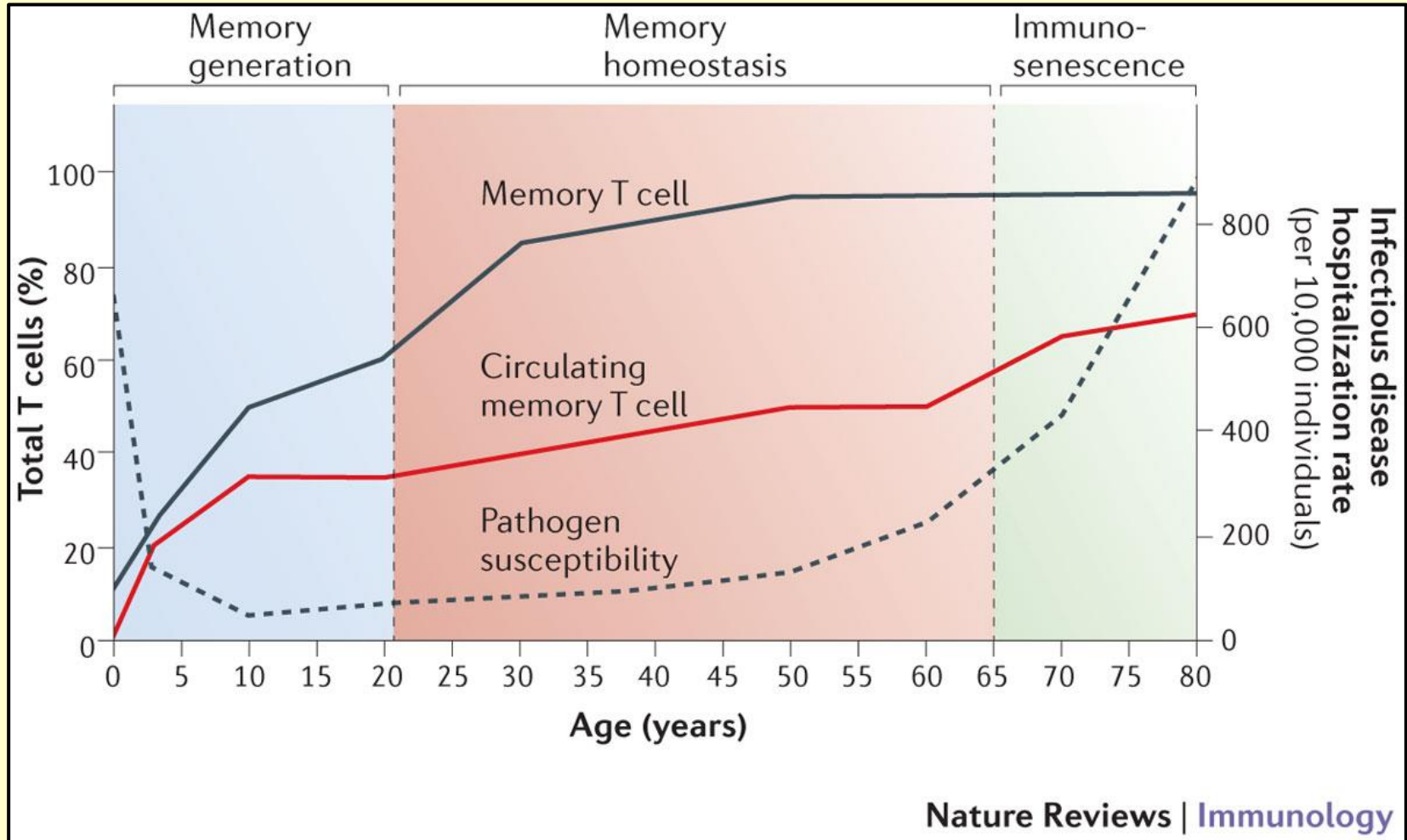
A humorális immunológiai memória

Az elsődleges és másodlagos ellenanyagválasz jellemzői

Property	Primary response	Secondary response
Responding B cell	Naive (virgin) B cell	Memory B cell
Lag period following antigen administration	Generally 4–7 days	Generally 1–3 days
Time of peak response	7–10 days	3–5 days
Magnitude of peak antibody response	Varies depending on antigen	Generally 100–1000 times higher primary response
Isotype produced	IgM predominates early in the response	IgG predominates
Antigens	Thymus-dependent and thymus-independent	Thymus-dependent
Antibody affinity	Lower	Higher

T sejt memória

A memória-T-sejt életszakaszai: a memória kialakulása, fenntartása és az immun-öregedés

A pubertás végére a limfoid szövetekben, a nyálkahártyákban és a bőrben túlnyomórészt memória-T-sejtek találhatóak, amelyek a felnőttkorban is megmaradnak, és a szervezetben a legnagyobb számban előforduló limfocita-populációt alkotják

Memória T-sejtek kialakulása

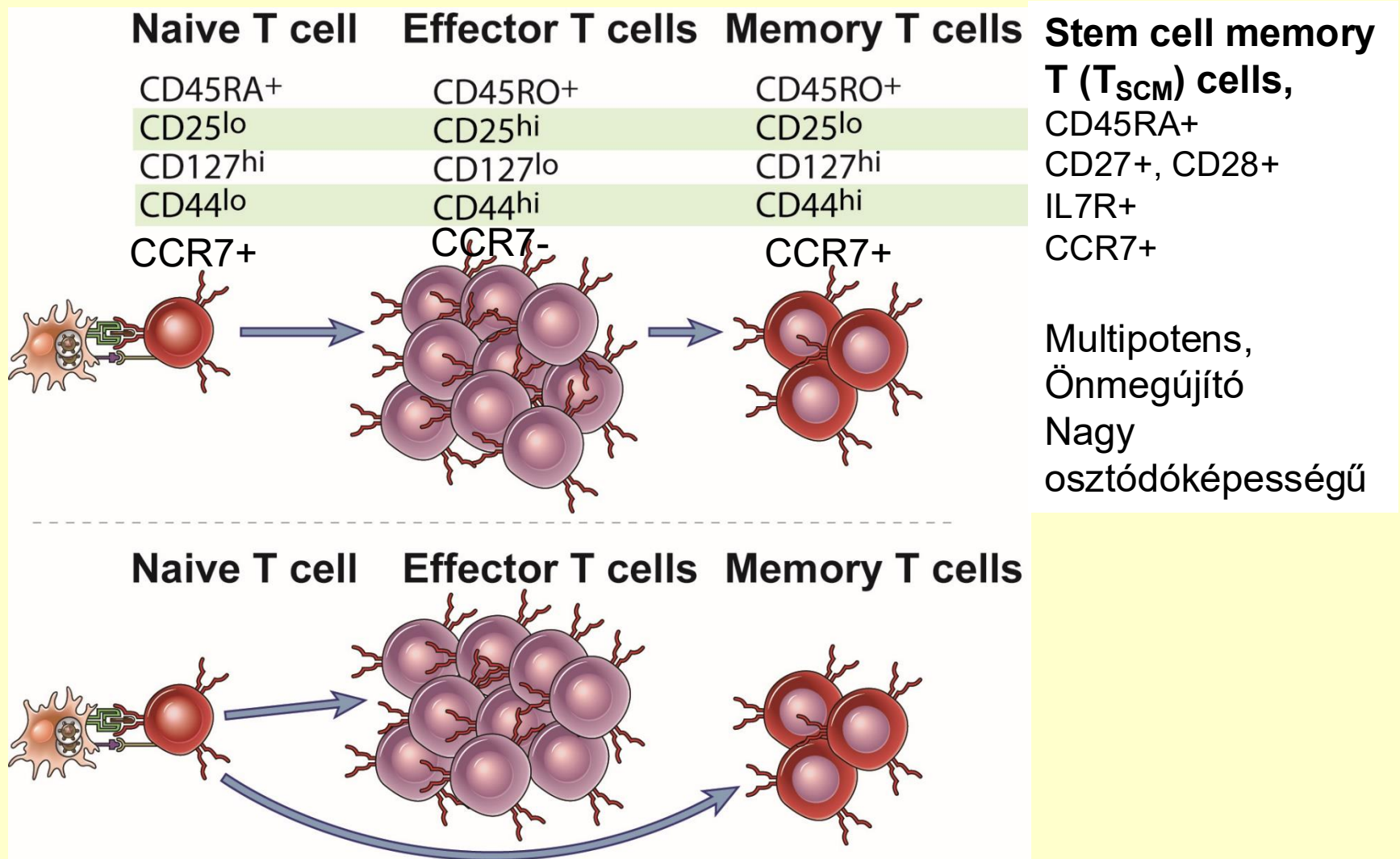
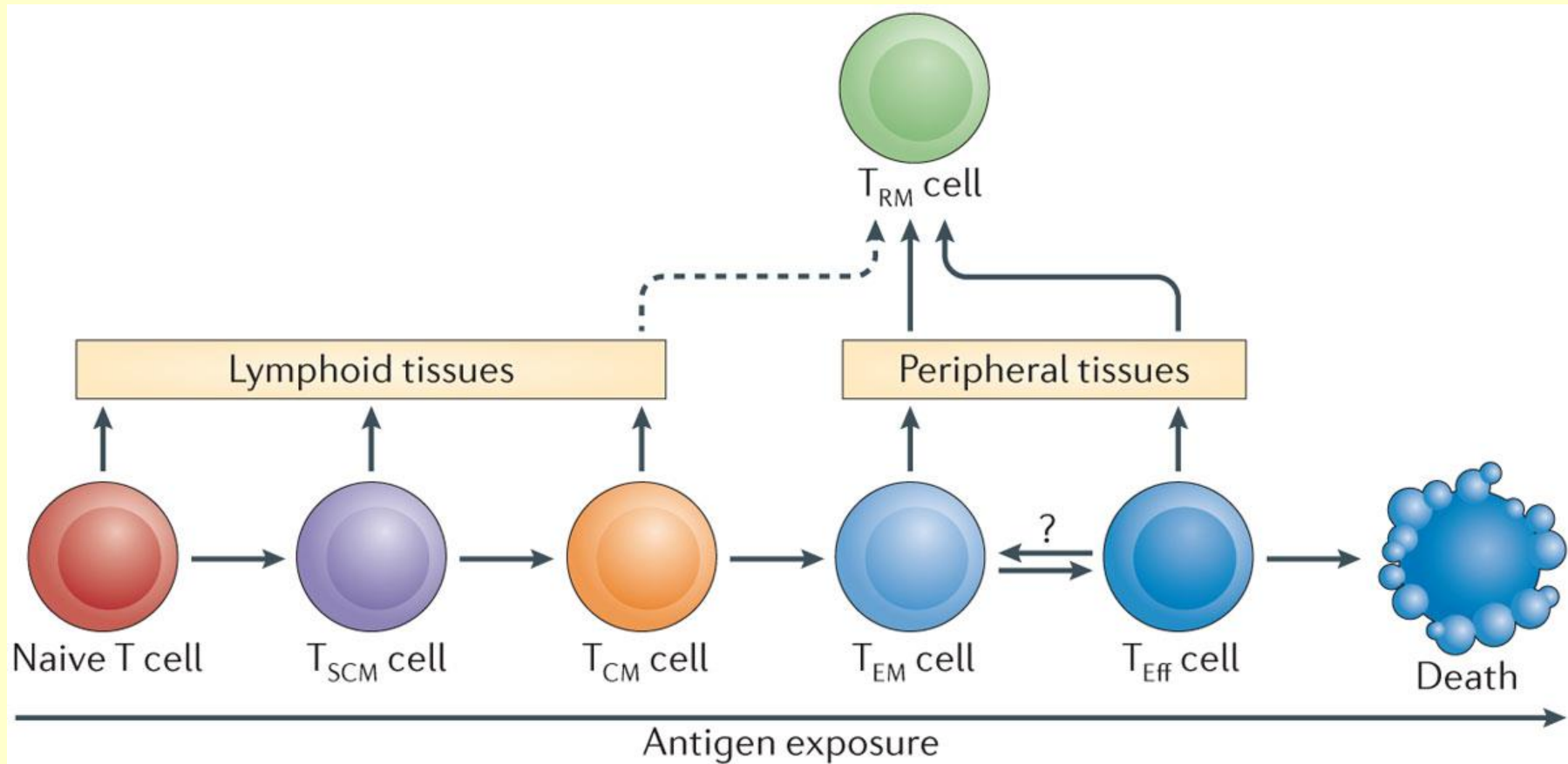

Fig. 9-19

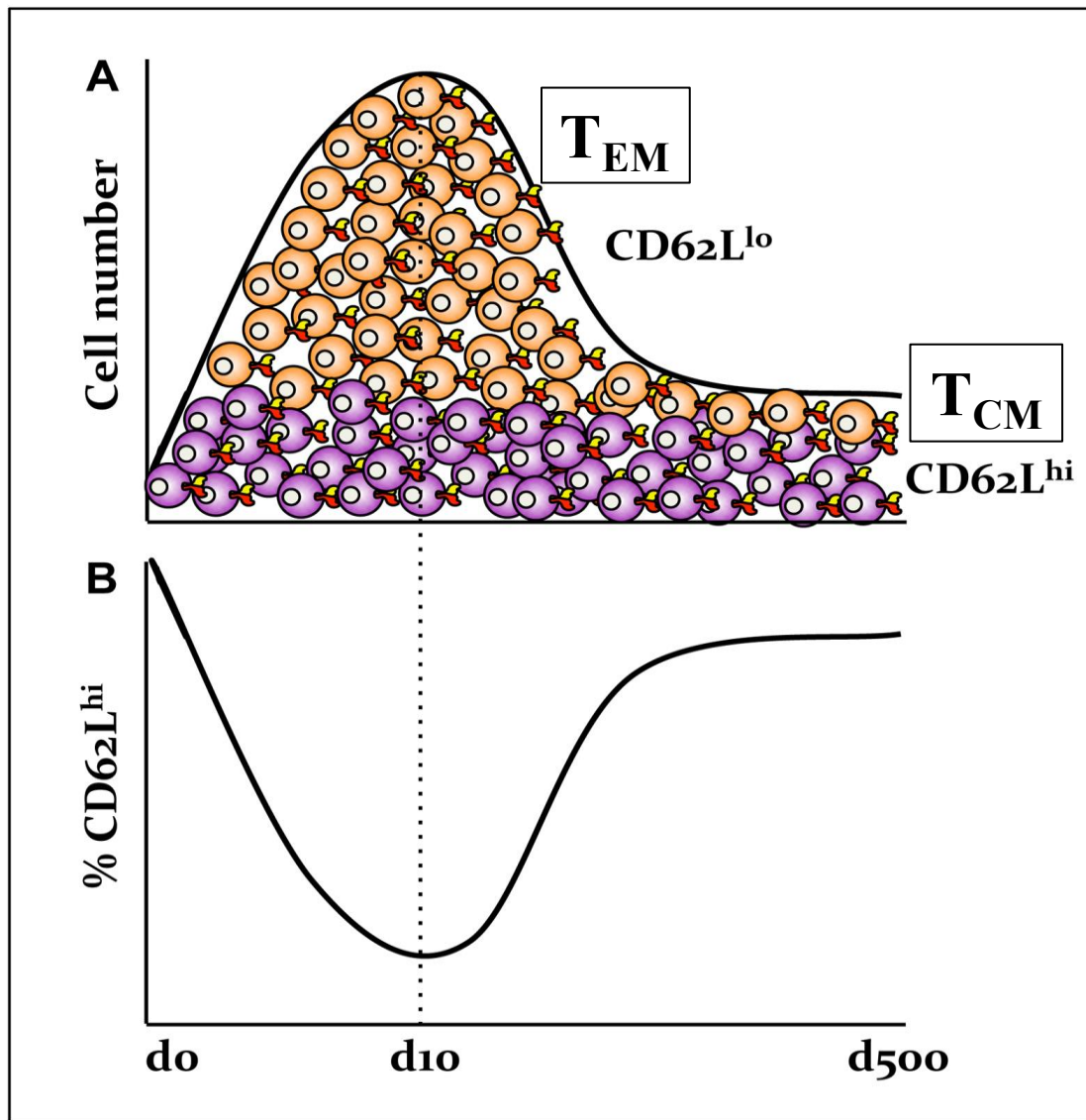
Szöveti T_{RM} sejtek képződése és eloszlása

Nature Reviews | Immunology

A CD103-at expresszáló CD4+ és CD8+ (CCR7-CD69+) TRM-sejtek a tüdőben, a belekben, a bőrben és a csontvelőben előforduló T-sejt-alcsoportok közül a leggyakoribbak

A centrális memória T sejtek (TCM) túlélése

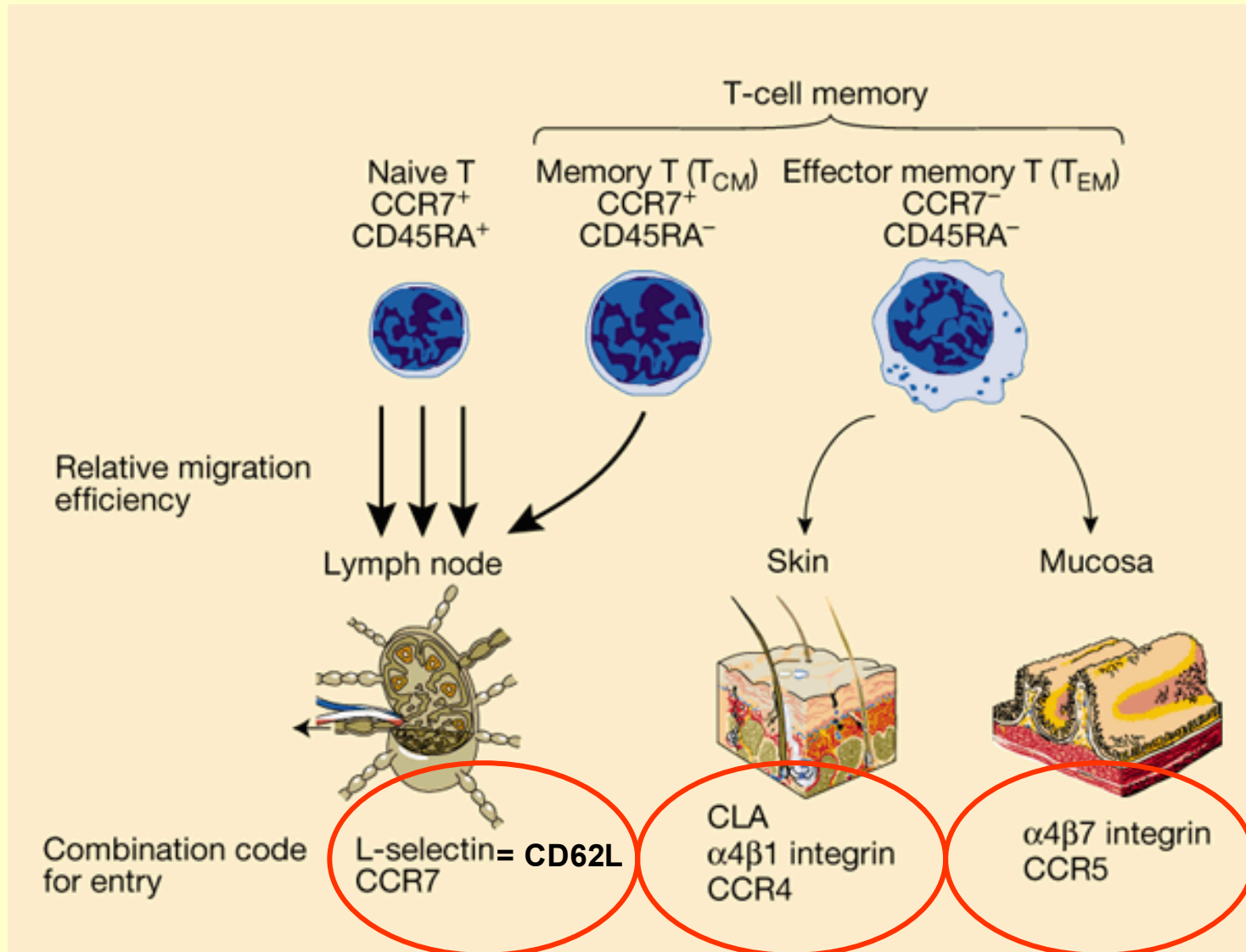

Effektor memória T
sejtek: T_{EM}

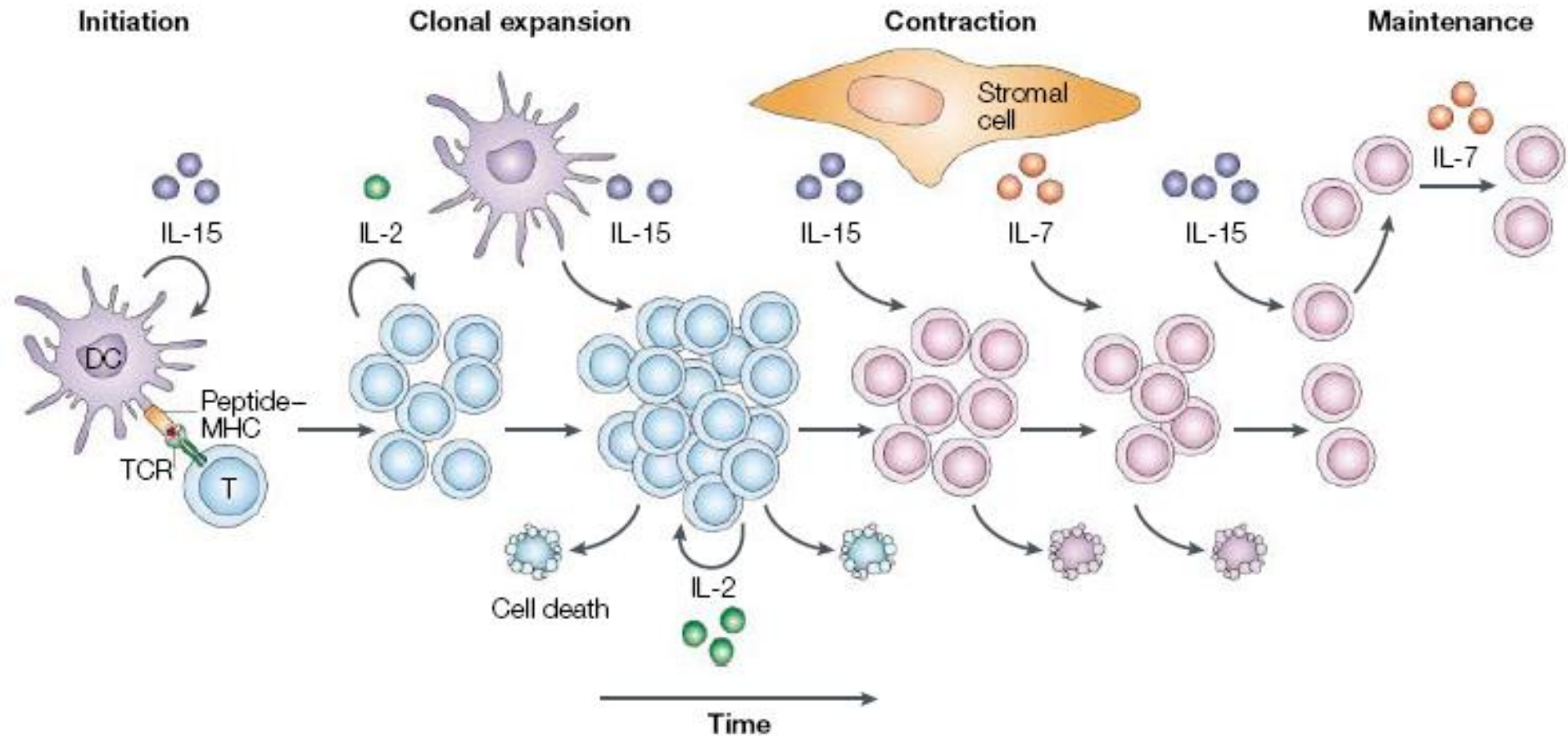
Centrális memória
T sejtek T_{CM}

Figure 1 Kedzierska et al

A memória T sejték homing-ja

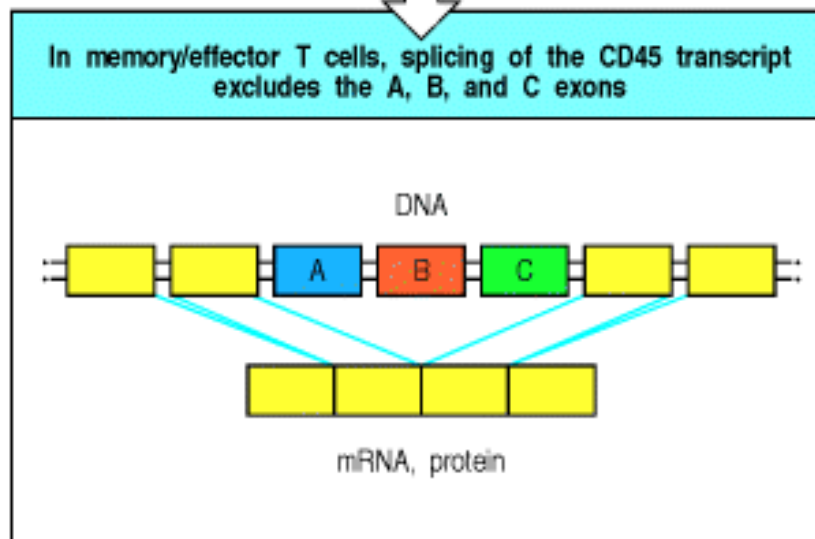
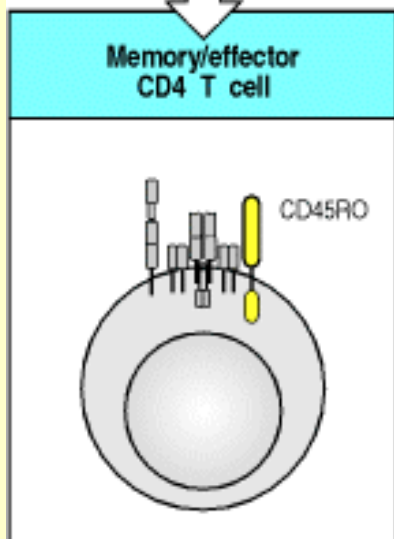
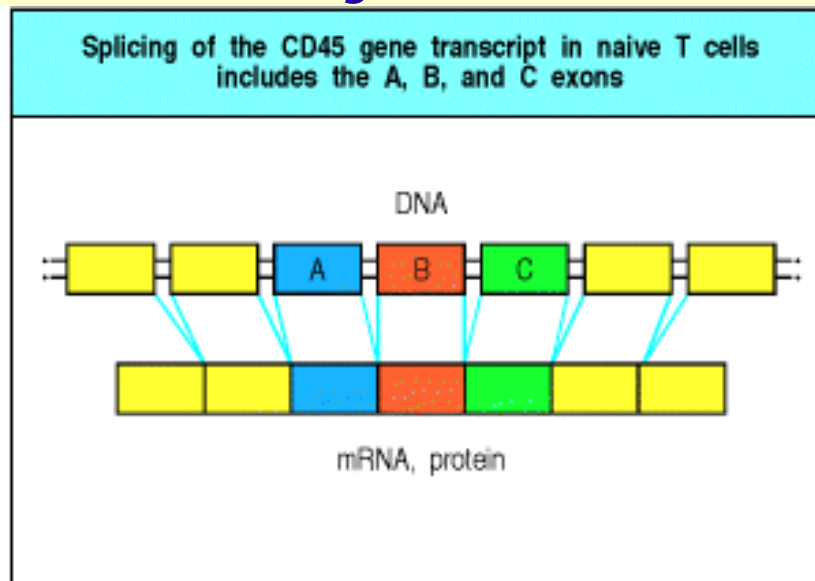
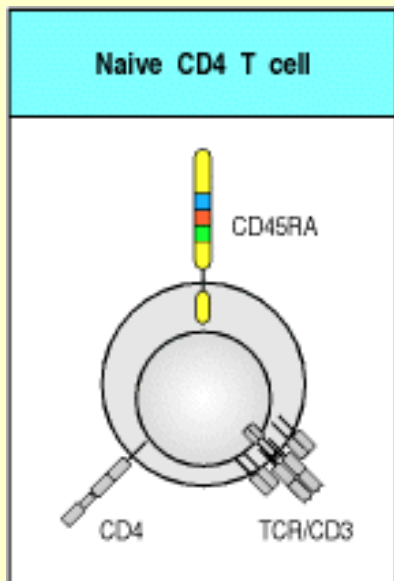
A T sejtek túlélését biztosító citokinek

IL-7 és IL-15 is megmentheti a T -sejteket a haláltól → kedvez a memória T-sejtek kifejlődésének.

Memória T sejtek: IL-15 -függő proliferáció, IL-7: memória T-sejtek túlélését segíti

Megváltozik a CD45 izoforma a memória sejteken

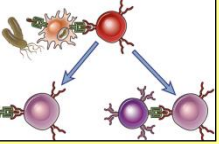
Naiv T sejtek: CD45-RA

Memória T sejtek: CD45-RO

Rövidebb extracelluláris domén → szorosabb kapcsolódás a TcR-hez
→ gyorsabb sejtaktiváció

Megváltoznak a sejtfelszíni adhéziós molekulák a memória sejteken

- **Csökkent L-szelektin (kivéve TCM)**
- **fokozott:**
  - VLA-4 (VCAM-1 ligand: endothel, FDC)
  - LFA-1, CD2, LFA-3
  - CD44 (hyaluronsav- receptor)

Effektor memória T sejtek a gyulladás területére vándorolnak

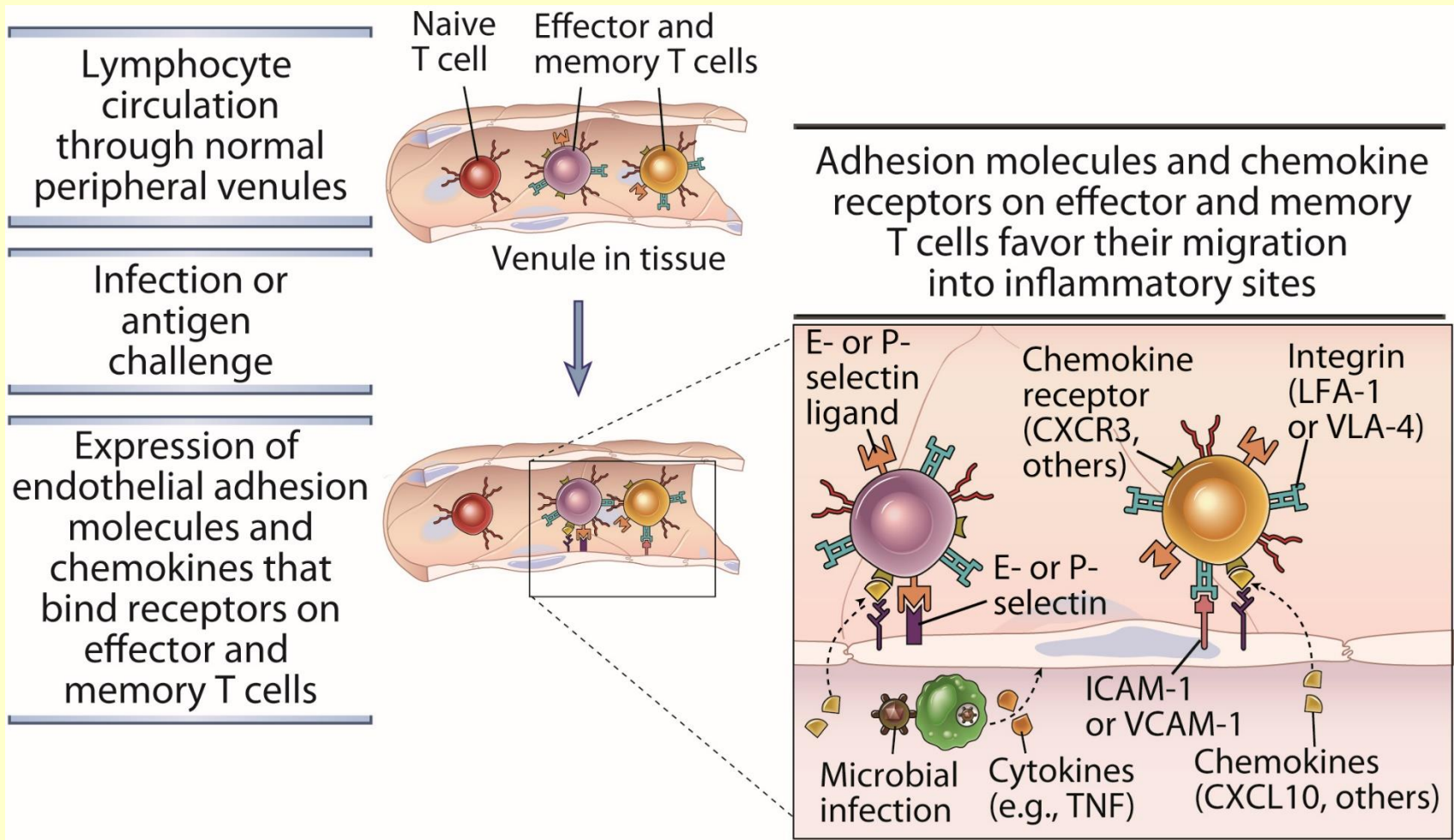

Fig. 10-3

A memória immunválasz elemei

Az antigén-specifikus sejtek proliferációjának eredménye:

- effektor sejtek → apoptózis
- memória sejtek → túlélés TEM, TCM, BMEM + PLAZMASEJT
- fokozódott gyakoriságú memória-sejt (M/E)

- 1. A legnagyobb affinitású T/B-sejtek kapcsolódhatnak a maradék ill. ismételt bejutó antigénhez legnagyobb eséllyel – túlélés. Sejtek/Klónok?**
- 2. Eltérő CD45 izoforma**
- 3. Megváltozott sejtfelszíni adhéziós molekula-összetétel.**
- 4. B sejt lesz a fő antigén-prezentáló sejt.**
- 5. Lymphocyta recirkulációs mintázat eltér.**